

Lausunto hallituksen esitykseen eduskunnalle Saavutettavuuskirjasto Celiasta sekä yleisistä kirjastoista annetun lain 11 §:n muuttamisesta

Niilo Mäki Instituutti kiittää mahdollisuudesta antaa eduskunnan sivistysvaliokunnalle lausunto hallituksen esitykseen eduskunnalle Saavutettavuuskirjasto Celiasta sekä yleisistä kirjastoista annetun lain 11 §:n muuttamisesta (HE 95/2022 vp).

Yleistä lakimuutosesityksestä

Esitys lain muuttamisesta on hyvin perusteltu ja nykyisen lain muuttamiselle on todettu selkeä tarve. Myös Näkövammaisten kirjaston nimenmuutos Saavutettavuuskirjasto Celiaksi on hyvin perusteltu ja uusi nimi kuvaa paremmin nykyistä toimintaa ja asiakaskuntaa.

Lakimuutosehdotuksessa on hyvin huomioitu kirjaston asiakaskunta sekä toimintaympäristössä tapahtuneita muutoksia. Lukivaikeuksien ja muiden lukemisesteiden huomioiminen Saavutettavuuskirjasto Celian käyttäjäkunnassa on tärkeää ja kannatettava asia. Lakimuutoksen kautta parannetaan näkövammaisten ja muiden lukemisesteisten oikeuksia ja yhdenvertaisuutta yhteiskunnassa.

Lakimuutoksen vaikutukset

Lakimuutoksen vaikutuksia on arvioitu monipuolisesti ja erilaisista näkökulmista. Myös lähimpien Pohjoismaiden (Ruotsi, Tanska ja Norja) vastaavien palveluiden toteuttamistapoja on tarkasteltu. Lakimuutosta valmisteleen työryhmän esitysehdotus on myös ollut keskeisten sidosryhmien lausunnoilla, josta nousseita huomioita on otettu jatkovalmistelussa huomioon.

Laki Saavutettavuuskirjasto Celiasta ja säännöskohtaiset perustelut

Alla on nostettu muutamia huomioita lain eri pykäliin liittyen.

1 §

Lain 1 § oleva viittaus Tekijänoikeuslain 17 a §:ään määrittää kirjaston asiakaskunnan. On tärkeää varmistaa, että asiakaskunnan määrittävä termi *lukemisesteinen* (näkövammainen tai henkilö, jolla on muu lukemiseste) kattaa riittävästi kirjaston asiakaskunnan, joita on lueteltu mm. esityksen kohdassa 2.2.3. Kirjaston asiakkuus.

Lisäksi oli hyvä pohtia, miten huomioidaan maahanmuuttajataustaiset henkilöt, joilla saattaa olla lukemisessa vaikeuksia kielen tai mahdollisten lukivaikeuksien vuoksi. On huomioitava, että maahanmuuttajataustaisten henkilöiden lukivaikeuden tunnistamisen menetelmiä ei juurikaan ole saatavilla ja niiden kehittämiseksi on suuri tarve.

2 §

Kirjaston tehtävät on kuvattu selkeästi. Sidosryhmien lausunnoissa noussut ehdotus siitä, että kirjaston tehtäviin olisi lisätty myös yhdenvertaisen lukemisen ja lukutaidon edistäminen olisi ollut

kannatettava. Perusteena sen pois jättämiselle oli mainittu, että kyseinen tehtävä sisältyisi jo määriteltyihin tehtäviin. Yhdenvertaisen lukemisen ja lukutaidon edistäminen olisi kuitenkin omana tehtävänä tai tehtävään 5 sidottuna entisestään vahvistanut Saavutettavuuskirjasto Celiaa roolia toimintakentällä.

6 §

Momenteissa 1 ja 2 mainittu yhteistyö kirjastojen, koulujen, oppilaitosten ja muiden yhteisöjen kanssa on tärkeää toiminnan kehittämisen kannalta.

Toivomme, että lausuntomme otetaan huomioon, kun eduskunnan sivistysvaliokunta käy keskustelua Saavutettavuuskirjasto Celiaa koskevasta lainmuutosehdotuksesta.

Niilo Mäki Instituutin puolesta

Juha-Matti Latvala, toiminnanjohtaja
Niilo Mäki Instituutti
juha-matti.latvala@nmi.fi
050-441 4043